Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIII. No. 165. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 29, 1996. CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 29-го СЕРПНЯ 1996 р. Ч. 165. РІК CIII.

Створено податкову службу

Київ. — Збирати податки державі буде легше в наслідок запровадження в Україні державної податкової служби, згідно з повідомленням УНІАР 27-го серпня.

Нова податкова адміністрація, яка визнана самостійним органом виконавчої влади, матиме свій центральний апарат і свої відділи в кожній області, районі, місті і в міському районі. В указі Президента, яким запроваджено цю службу, підкреслено, що вона потрібна передусім для посилення контролі за стяганням податків та інших обов'язкових платежів.

Державній податковій адміністрації, створеній на базі державних податкових інспекцій, які ліквідуються, мають бути підпорядковані підрозділи Міністерства Внутрішніх Справ щодо боротьби з кримінальними приховуваннями прибутків від оподаткування.

Як відомо, податкова система в Україні залишається однією з найгірших у світі. Надмірно високі податки, які в окремих випадках сягають 90 відсотків, змушують людей шукати всіх можливих шляхів, щоб тільки їх не платити. Відсутність відповідних законів і добре налагодженої системи збирання податків сприяють цьому.

На початку серпня Президент Леонід Кучма зробив перші кроки щодо врегулювання податкової системи, видавши указ, в якому передбачено зменшення податків до 45 відсотків.

Крим схилився до України на п'ятому році

Симферопіль. — 5-та річниця незалежности засвідчила, що в свідомості керівників Криму стався значний злам — вони привітали мешканців півострова зі святом незалежности України і підняли синьо-жовтий прапор над приміщенням Верховної ради республіки.

„Для Криму, як і для всієї України, п'ятиліття, що минуло, було періодом важких випробувань, — сказано в привітанні, з яким звернулися до кримчан Верховна рада і уряд півострова. — Подолання цих проблем потребує ще немало зусиль, і всі вони мають бути спрямовані на подальшу консолідацію здорових сил суспільства задля досягнення нашої мети — забезпечення гідного життя для всіх кримчан".

Символом приналежности Криму до України стало підняття над парляментом півострова поряд з офіційним кримським прапором синьо-жовгого стягу. Згідно з повідомленням УНІАР, Верховна рада Криму ухвалила це рішення після того, як низка українських організацій заявили про свій намір пікетувати приміщення парляменту, бо досі кримська ВР іґнорувала Конституцію і українські закони про державну символіку.

Проросійські кримські депутати заявляли свого часу, що державний прапор України може бути піднято тільки за умови одночасного піднятгя над парляментом прапору Російської Федерації.

Про стабілізування ситуації на півострові свідчить і те, що святкування незалежности України відбулося скрізь в автономії. В Севастополі пройшла військова парада під командуванням контр-адмірала і командувача Військово-морських сил України Володимира Безковайного. В Ялті, Євпаторії, Севастополі і Симферополі відбувся з нагоди Дня Незалежности фестиваль майстрів мистецтв „Чумацький шлях". В багатьох містах півострова вечірнє небо освітлювалося святковими феєрверками, а люди мали масові забави.

Розгадують причини викрадення Є. Супрунюка

Симферопіль. — Слідча група, створена за розпорядженням генерального прокурора України Григорія Ворсінова, намагається визначити причини викрадення голови кримського парляменту Євгена Супрунюка, який, роззброївши охоронців, зумів вирватися з полону.

Як відомо, Є. Супрунюка викрали ввечорі 24-го серпня з під'їзду його будинку двоє невідомих чоловіків і одна жінка. Він саме повернувся додому зі святкувань Дня Незалежности України з Києва. Викрадачі, один з яких був, за повідомленням УНІАР, у міліцейській формі, скрутили спікера і, посадивши його в авто, вивезли в Красноперекопськ, місто на півночі півострова. Там на одній дачі його побили, але він, зазнавши числених тілесних пошкоджень, зумів роззброїти охоронців і втекти до Симферополя.

Представники прокуратури Криму, Головного управління Міністерства Внутрішніх Справ України на півострові і голова Управління служби безпеки України в Криму, які ведуть слідство, вважають, що викрадення є на 90 відсотків політичною акцією.

Є. Супрунюк, на відміну від своїх попередників,

(Закінчення на стор.3)

Союзівка вітатиме В. Чорновола та А. Пашко

Союзівка. — Тут у суботу, 31-го серпня, відбудеться зустріч із головою Народного Руху України, депутатом Верховної Ради України, колишнім дисидентом і політв'язнем, відомим суспільно-політичним і громадським діячем Вячеславом Чорноволом та його дружиною, поетесою Атеною Пашко. В. Чорновіл матиме доповідь на тему „П'ята річниця незалежности України і Конституція". Зустріч гостей з громадянством, під час якої А. Пашко також читатиме свої вірші, відбудеться у залі „Веселка", початок о год. 10:30 ранку. При вході до залі проходитиме збірка фондів на підтримку преси у віддалених від центрів реґіонах України.

Голова НБУ запевнив у безпечності грошової реформи

Київ. — Голова Національного Банку України Віктор Ющенко, не приховуючи свого задоволення вдало вибраним моментом для запровадження гривні, запевнив українських громадян, що їм не варто боятися грошової реформи, яка відбудеться від 2-го до 16-го вересня.

„Із ста проєктів проведення грошової реформи був вибраний єдиний правильний шлях, — сказав він на пресконференції, — І я щасливий тим, що впевнений у вдало вибраному часі, характері і термінах".

Як відомо, введення гривні відкладалося вже кілька років через економічні проблеми в державі. І лише цього року вдалося досягти деякої стабілізації в економіці, зменшивши місячну інфляцію в червні та липні до 0.1 відсотка.

„Вперше держава не ставить перед собою мети обікрасти, обібрати народ, — продовжив голова НБУ. — Цим би ми підірвали довіру людей до нової грошової одиниці". В. Ющенко запевнив, що грошова реформа дуже продумана і опрацьована і тому безпечна для українських громадян.

Указ Президента гарантує обмін карбованців на гривні в необмеженій кількості за курсом 1 гривня за 100,000 карбованців. Крім того, в постанові передбачено компенсацію громадянам втрат від знецінення їхніх заощаджень у зв'язку з гіперінфляцією. Погашення цінних паперів почнеться від 2000 року.

Нові банкноти гривень мають достатньо високу систему захисту, схожу на долярову, згідно з повідомленням УНІАР.

На пресконференції було представлено також зразки цін у гривнях на товари широкого вжитку та деякі послуги: хлібина — 66 копійок, кілограм яловичини — 2 гривні 90 копійок, кілограм свинини — 3 гривні 69 копійок, кілограм вершкового масла — 6 гривень 31 копійка, літра молока — 50 копійок, кілограм цукру — 1 гривня 17 копійок, брусок господарського мила — 70 копійок, зошит — 20 копійок, проїзд у метро або автобусі — 20 копійок, пересилання листа в Україні — 5 копійок. Середньомісячна заробітна платня має становити 132 гривні 10 копійок, а пенсія — 45 гривень.

В. Ющенко передбачив, що у зв'язку з грошовою реформою карбованець знеціниться на 8-10 відсотків у вересні. Потім, за прогнозами НБУ, гривня подорожчає відносно доляра і інфляція спаде.

РОСІЯ ПРОДАЄ ЗБРОЇ БІЛЬШЕ, НІЖ ЗСА

Вашінґтон. — Аналітична служба Конґресу стверджує у своєму звіті, що в минулому році Росія перегнала З'єднані Стейти Америки і Францію, зайнявши перше місце в світі у продажу зброї для країн, що розвиваються.

Згідно зі звітом, після тимчасового спаду у торгівлі зброєю, спричиненого занепадом Совєтського Союзу, Росія стрімко вирвалася вперед. Вже в 1994 році вона продала зброї на 3.7 блн. дол. Зростання становило 62 відсотки. Головним покупцем російської зброї став Китай. У згаданому звіті підкреслюється: „Росія воліє підписувати угоди щодо продажу зброї з країнами, що розвиваються, які можуть відразу заплатити. Зі запровадженням ринкової економіки російські виробники зброї дістали свободу у виході на зовнішні ринки". Успіх російської військової економіки відбувається на тлі загального спаду купівельної спроможности країн, що розвиваються.

Американські збройові фірми продали в минулому році країнам, що розвиваються, зброї на суму 3.8 блн. дол., що перевело країну на друге місце у світі. Франція, якої торкнувся спад військової торгівлі, займає третє місце, продавши у 1995 році зброї на 2.7 блн. дол. А в 1994 році Франція продала зброї на 8.9 блн. дол.

У звіті також іде мова, що деякі країни, зокрема Китай, порушують міжнародні угоди і продають країнам третього світу „дестабілізуючу зброю", наприклад, балістичні ракети. Китай вже продав такі ракети Іранові, Пакістанові і Савдійській Арабії.

У коло країн, що розвиваються, автори звіту включили всі країни, крім ЗСА, Західньої Европи, Канади, Японії, Австралії, Нової Зеляндії і Росії. На країни, що розвиваються, припадає більше, ніж половина світової торгівлі зброєю.

Америка хоче вчитися

Вашінґтон. — Цієї осени пороги американських шкіл переступить рекордова кількість учнів. Є підстави говорити навіть про певний навчальний ентузіязм, особливо у 33 стейтах на заході і південному сході країни. Це стверджується у новому звіті Департаменту освіти, який не тільки подає відповідну статистику, але й висловлює проґнози на майбутнє.

В одному тільки стейті Каліфорнія протягом найближчих 10 років кількість учнів у початкових і середніх школах збільшиться на мільйон осіб. Надзвичайно швидкими темпами збільшення кількости учнів відзначаються також стейти Тексас, Вашінґтон, Джорджія, Вірджінія, Північна Каролайна і Ню Джерзі.

Щоправда, дещо зменшується шкільний притік у федеральній окрузі Колюмбія і у 17 стейтах, включаючи Мейн, Північну Дакоту, Айову, Висконсин і Південну Дакоту.

Всього до кляс державних і приватних шкіл цьогорічного вересня прийде 51.3 мільйона школярів. На думку експертів, йдеться про стійку тенденцію, і до 2006 року кількість учнів початкових і середніх шкіл станови-

(Закінчення на стор.3)

В Чикаґо радяться демократи

Чикаґо, Миш. — На цьому тижні, від понеділка до четверга, у чикаґському палаці спорту „Юнайтед сентр" відбувається конвенція Демократичної партії ЗСА.

Президент Билл Клінтон приїхав до Чикаґо поїздом, який складається з трьох вагонів. В одному з тих вагонів колись мандрував по країні президент Труман. Тепер президент Б. Клінтон назвав цей поїзд „експресом у XXI сторіччя".

Спостерігачі під-креслюють ту обставину, що зовні конвенція демократів у Чикаґо дуже нагадує конвенцію Республіканської партії, яка нещодавно закінчилася у Сан Дієґо, Каліфорнія. Тобто конвенційні програми обох партій були спрямовані на те, щоб задемонструвати перед країною єдність партійних рядів.

Однак що стосується демократів, то цю мету їм не цілком вдалося осягнути. Газета „Волл Стріт Джорнал" оприлюднила статтю губернатора стейту Пенсильванія Роберта Кейсі,який є делеґатом з'їзду і якому не дозволили на цьому з'їзді виступити. Р. Кейсі назвав свою партію „партією затикання ротів". Річ у тому, що губернатор-католик Кейсі є, як і немало інших демократів, противником абортів, а Демократична партія в цілому обстоює право жінок на аборти.

Крім того, перед самим з'їздом президент Б. Клінтон підписав закон про радикальну реформу системи соціяльних допомог, так званого велферу, і це викликало гостру критику з боку багатьох відомих демократів у цілій країні.

В останній день конвенції делеґатам покажуть 16-хвилинний фільм про діяльність президента Б. Клінтона. Цей фільм має переконати, що найкращим варіянтом для ЗСА буде переобрання Б. Клінтона на другу президентську каденцію.

Мінімальну платню збільшено на 90 центів

Вашінґтон. — Президент Билл Клінтон підписав закон, згідно з яким мінімальну платню збільшиться з теперішніх 4.25 дол. за годину до 4. 75 дол, а від 1-го вересня 1997 року вона становитиме 5.15 дол. за годину.

„Цей закон адресовано трудовій Америці. Якщо ви готові взяти на себе відповідальність і маєте намір працювати, то вашу працю буде належним чином оцінено",— сказав президент Б. Клінтон.

Як підкреслюють спостерігачі, підписанням цього законопроєкту президент розпочав передвиборчий поєдинок з республіканським кандидатом Бобом Долом. Кожен з претендентів має намір задемонструвати перед виборцями, що саме він турбується про інтереси простих американців. Підписаний законопроєкт є першим з трьох законів, які має затвердити президент Б. Клінтон напередодні крайового з'їзду Демократичної партії в Чикаґо.

На думку президента, підписаний закон про підвищення мінімальної платні за годину праці дасть можливість родинам, які живуть на мінімальну платню одного годувальника, одержувати додаткові 1,800 дол. річно.

Пресовий секретар Б. Дола Крістіна Мартін назвала цей закон „корисним, хоч і не суттєвим кроком назустріч економічним потребам американців". Вона нагадала, що плян Р. Дола щодо 15-відсоткового зменшення податків додасть у щорічний бюджет кожної родини понад 1,600 дол.

Два інші законопроєкти, які має от-от підписати президент Б. Клінтон, стосуються медичного забезпечення і реформи велферу.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

З ЧЕЧНІ ЕВАКУЙОВАНО УКРАЇНСЬКИХ БУДІВНИЧИХ

КИЇВ. — 79 українських громадян, які працювали у Грозному за контрактом на відбудові міста, були щасливо евакуйовані 23-25-го серпня зі спустошеної війною чеченської столиці, повідомив керівник управління інформації Міністерства Закордонних Справ України Юрій Сергєєв. Евакуацію вдалося здійснити завдяки старанням працівників Консульського управління МЗС України, які виділили на цю акцію необхідні фонди, виторгувані за консульські послуги.

МОЛОДІ ПОЛІТИКИ ОБМІРКОВУВАЛИ СВОЮ РОЛЮ

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА. — Тут завершилося віче молодих політиків України, які впродовж чотирьох днів обмінювалися думками щодо своєї ролі у впровадженні в життя нової Конституції, повідомила 27-го серпня УНІАР. Голова Демократичної Партії України депутат Володимир Яворівський, який брав участь у з'їзді як керівник благодійного Фонду розвитку демократії і реформ в Україні, сказав, що ця зустріч молодих українських політологів — це ще один крок до їх становлення і зрілости. У форумі брали участь працівники Національного демократичного інституту міжнародних відносин та інших громадських організацій.

УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНАМ В РОСІЇ ТА ПОЛЬЩІ — НОВІ ПАШПОРТИ

КИЇВ. — Консульські відділи амбасад України в Москві і Варшаві почали видавати пашпотри нового зразка українським громадянам, які мешкають відповідно у Росії та Польщі.

СЕМІНАР ВКАЗУЄ НА НЕДОЛІКИ ЖУРНАЛІСТИКИ

КИЇВ. — У центрі уваги семінару з журналістики, організованого в українській столиці амбасадою Швеції в Україні і шведським Інститутом підвищення кваліфікації журналістів, були непропорційне висвітлення подій у засобах масової інформації і питання журналістської етики. Про це повідомила УНІАР 28-го серпня. Виступаючи на семінарі, що мав назву „Методи роботи журналіста", кореспондент польської редакції „Радіо Швеції" Челль Альбін Абрагамсон зазначив, що серед новин переважають повідомлення про збройні конфлікти, хоча в світі їх всього 30. В той же час про 80 відсотків населення земної кулі, яке недоїдає, майже нічого не повідомляється. Ч. Абрагамсон навів інший приклад, коли світ реґулярно інформували про двох затертих кригою на Алясці китів, і нічого не згадали про китів, яких вбивали поблизу російські китобійні судна. Вільний журналіст Клас Тур, говорячи про етику репортера, сказав, що вона полягає не у формальному дотриманні правил і норм, а в почутті відповідальности перед завданнями публіцистики. Він також зазначив, що неетично приймати службові завдання від осіб, які не працюють в керівництві редакції.

ВІДКРИВСЯ КОНҐРЕС УКРАЇНІСТІВ

ХАРКІВ. — Біля 600 делеґатів з 24 країн світу беруть участь у Міжнародному конґресі україністів, який проходить тут 26—29-го серпня. Президент Міжнародної асоціяції україністів Ярослав Ісаєвич сказав, що метою скликання цього форуму є розповсюдження наукових, політичних та економічних знань про Україну в світі, а також координація дій україністів усього світу. У привітальних телеграмах на адресу конґресу, Президент Леонід Кучма і прем'єр-міністер Павло Лазаренко пишуть, що проведення цього з'їзду є свідченням того, що світ визнав Україну як демократичну правну державу і виявив зацікавлення у співпраці з нею.

ПРОПОНУЮТЬ ПЕРЕНЕСТИ ПАМ'ЯТНИК ЛЕНІНОВІ

КИЇВ. — Чотири комісії Київської Міської Ради запропонували перенести пам'ятник Ленінові з центральної частини міста в інше. Вже 40 міських депутатів підписали клопотання і ще 12 висловили покищо усну згоду з таким рішенням, повідомив секретар комісії з гуманітарних питань Андрій Кулик. Водночас лідер київської організації КПУ О. Грачов вважає, що рішення київських депутатів не має юридичної сили, оскільки це питання має вирішуватися в Кабінеті Міністрів.

В БИКІВНІ БУДЕ МУЗЕЙ ЕПОХИ ТОТАЛІТАРИЗМУ

КИЇВ. — Депутат Київської Міської Ради Лідія Нестеренко повідомила, що Музей епохи тоталітаризму плянується відкрити в Биківні. Ідею створення такого музею у Київській Раді обговорюють два роки, зазначила Л. Нестеренко. Вона також повідомила, що група депутатів Київської міської ради запропонували перенести пам'ятник В. Ленінові в майбутній биківнянський музей.

В. Ґ. МІЛЛЕР ВІДВІДАВ „АВТОЗАЗ"

ЗАПОРІЖЖЯ. — Амбасадор ЗСА в Україні Вілліям Ґрін Міллер відвідав Запорізьке автомобільне підприємство та ознайомився з його виробництвом. Сьогодні воно називається Акціонерним товариством „АвтоЗАЗ". Те, що підприємство майже не працює, не зупинило гостя. Він вивчав можливість залучити до виробництва авт інвестиції великих американських підприємств. „Ваші шанси на інвестиції я розцінюю дуже високо", — зазначив амбасадор під час зустрічі з керівниками „АвтоЗАЗ". На його думку, рівень менаджменту, технічний і технологічний потенціяли Запорізького підприємства набагато вищі, ніж на тих, де випускають російські „Москвичі" і чеські „Шкоди".

У СВІТІ

СТАН ЗДОРОВ'Я Матері Терези, відомої на цілий світ католицької монахині, що довгими роками ширить саманітарську службу на Сході, дещо поправився, як повідомляють її лікарі в Калькутті, де вона перебуває у лікарні. На цей раз до поважних проблем серця додалася сильна малярія.

В АМЕРИЦІ

ВОЯК АМЕРИКАНСЬКОЇ армії Ерік Женотт заарештований за підозрою у шпигунстві на користь Китаю. 20-літній рядовий знаходиться в камері попереднього ув'язнення на базі корпусу морської піхоти у Півн. Каролайні. Його звинувачено „у переданні громадянинові Китаю секретних комп'ютерних кодів, які мали відношення до питань національної оборони".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446
(914) 626-5641, Fax (914) 626-0180, e-mail: unaestat@travel.ios.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Посування на Захід та озирання на Схід

Майже вісім десятиліть тому, на початку1918 року, Голова Центральної Ради Михайло Грушевський опублікував статтю під промовистою назвою "Наша західня орієнтація". Як професійний історик, він досить переконливо показав, що впродовж багатьох століть "Україна жила одним життям, одними ідеями із Заходом. У нього черпала культурні засоби, у нього брала взірці для своєї культури". Але як історик він не міг обійти й того факту, що від кінця XVIII століття, від занепаду гетьманщини, зв'язки України з Заходом "слабнуть і занепадають під натиском примусового російщення українського життя". Як наслідок, "Україна XIX в. була відірвана від Заходу, від Европи і обернена лицем на північ, ткнута носом в глухий кут великоросійської культури й життя. Все українське життя було вивернуте з своїх нормальних умов, історично і географічно зформованої колії й викинуто на великоруський грунт, на потопт і розграбування".

М. Грушевський не міг, однак, передбачити, що в наступні десятиліття українське життя буде ще більше вивернуте зі своїх нормальних умов, потоптане й розграбоване. Не лише він, а й мало хто сподівався тоді, "на порозі нової України", що її населення стоятиме через вісім десятиліть, по суті, перед тими самими проблемами, що й у 1917-1920 роках. Передусім це стосується проблеми національної ідентичности, у формуванні й усвідомленні якої більшість українського населення перебуває на тому самому рівні, що й 80, або й 180 років тому. Інакше кажучи, українцям знову доводиться братися за будівництво держави, не завершивши будівництва нації.

Як показують опитування громадської думки, проведені нещодавно центром "Демократичні ініціятиви", лише 34 відс. населення ідентифікує себе передусім з Україною. Тим часом більшість — 37 відс. — ототожнює себе передусім зі своїм селом, містом чи регіоном. Тобто усі ці люди мають свідомість "тутешніх" — "киян", "одеситів", "донбасців", — приблизно у тому самому сенсі, в якому більшість французів 200 років тому вважали себе передусім ельзасцями, провансальцями чи бретонцями.

Цікаво, однак, що лише три відсотки мешканців України ототожнює себе в першу чергу з Росією і 17 відс. — з СССР або СНД. Це означає, що далеко не всі русофони і навіть не всі росіяни ототожнюють себе з Росією та СССР. Дуже мало — лише 3 відс. — вважає себе передусім мешканцями Европи і так само 3 відс. — "громадянами світу".

Ця різнорідна, недоформована ідентичність зумовлює не лише різнорідні внутрішні, а й нечіткі та суперечливі зовнішні орієнтації. Так, лише 15 відс. громадян волів, щоб Україна розвивала стосунки головно з країнами Заходу. В Західній Україні, щоправда, ця цифра удвічі вища, зате в Криму вона ледве сягає трьох відсотків. Натомість 17 відс. вважає, що Уряд слід орієнтуватися передусім на Росію — цифра загрозлива й малоприємна, проте не така вже й велика, коли взяти до уваги, що в Україні проживає 22 відс. етнічних росіян і приблизно стільки ж "російськомовних" (інакше кажучи, далеко не кожен росіянин хоче зближення з Росією).

Близько 14 відс. опитаних стверджує, що Україні слід покладатися передусім на власні сили, тим часом як переважна більшість — 40 відс. — воліє, щоб Україна розвивала взаємини передусім у рамках СНД. Така орієнтація населення є, безумовно, консервативною і не надто сприятливою для зміцнення української незалежности.

Зрозуміло, що за такого стану суспільства політика українського Уряду не може бути ані більш про-европейською і про-натівською, ніж вона є сьогодні, ані більш анти-російською чи анти-есендівською. Саме амбівалентністю українського, щоб не сказати малоросійського, населення спричинена амбівалентна політика українських еліт — чи то йдеться про вимушений "федералізм" Центральної Ради, чи про вимучене "есендівство" Л. Кравчука та Л. Кучми. Бажання задоволити різні групи населення й уникнути політичної конфронтації, яка б розколола суспільство, спонукає українські еліти провадити хитромудру політику, яка багатьох дивує, або й дратує, а проте обійтись без якої покищо неможливо.

Микола Рябчук

ЯКОЮ МОВОЮ РОЗМОВЛЯЄ КАПІТАЛІЗМ?

На початку нинішнього століття ліберальний російський політик і публіцист Пьотр Струве ствердив рішуче і тріюмфально, що капіталізм розмовляє по-російськи. Пан Струве зовсім не був зоологічним націоналістом, ані навіть українофобом, хоч і уславився своїми антиукраїнськими виступами та висловлюваннями. Як і більшість тодішніх, та й нинішніх лібералів — і в Росії, і за її межами, — він просто не розумів, чому всі ці дрібні, позаісторичні етноси, на зразок малоросів, так тримаються за свою етнічність, та ще й домагаються якоїсь культурної, освітньої і, навіть, політичної автономії.

Російська мова для П. Струве була мовою капіталізму, мовою науки й техніки, культури й освіти, мовою парляментських диспутів і біржевих контрактів; вона була незаперечною ознакою модерности і прогресу. Лише невиглаєі могли опиратись модерним капіталістичним віянням, чіпляючись за середньовічну старовину, плекаючи архаїчні діялекти й екзотичні звичаї. Поки вони займаються цим приватно і на дозвіллі, вони нешкідливі, але як тільки вони намагаються перетворити свої дивацтва в суспільну ідеологію та практичну політику, їхній обскурантизм робиться соціяльно небезпечним.

Приблизно такою логікою послуговуються й сьогодні західні прогресисти — чи коли доводять шкідливість багатокультурности, яка нібито перешкоджає прилученню маргінальних етносів до панівної цивілізації, чи коли утверджують офіційний статус англійської мови як єдиного носія прогресу. За комуністичних часів такою логікою обгрунтовувалось панування російської мови й культури над менш "прогресивними" мовами і культурами. Російський комунізм хоч і говорив про інше, але — тією самою мовою, що й російський капіталізм. Для українців фальшивість такої логіки є цілком очевидною; принаймні, коли йдеться про них самих, — але, звичайно, не про "латиносів" у ЗСА чи, тим більше, яких-небудь "русинів" у Закарпатті.

І комунізм, і капіталізм справді говорили по-російськи — тому що так говорив російський імперіялізм. Але інші імперіялізми говорили по-своєму: за часів П. Струве — по-німецьки-англійськи-французьки, нині — по-американськи, з найрізноманітнішими акцентами.

Безумовно, й імперський, і, тим більше, світовий ринок потребують стандартної мови для практичного спілкування. Статус мови на цьому ринку не визначається її "солов'їністю", ані навіть її культурними осягненнями, а — передусім — кількістю капіталів, що сукупно стоять за носіями цієї мови.

А тому українці не мають покищо великого вибору, крім як визнати цю реальність і спробувати до неї якнайрозумніше пристосуватись. Приблизно так, як французи, котрі і чужого научаються — викладаючи англійську по всіх школах, і свого не цураються — захищаючи французьку мову й культуру від американізації всіма можливими засобами.

Очевидно, українці нікуди не дінуться від "комп'ютерів", "інтернетів" та інших слів, породжених розвиненішою цивілізацією. Погано, зрештою, не те, що ці слова проникають в українську мову, а те, що вони проникають у російському написанні, виявляючи не лише технологічну, культурно-цивілізаційну залежність від розвиненіших країн, а й залежність холопську, суто психологічну від учорашнього пана й володаря, який насправді не є ані розвиненішим, ані цивілізованішим.

Погано не те, що київські малороси називають свої крамниці й кафе "мангеттенами" і "бруклінами", а те, що вони транскрибують ці назви по-"ніжегородськи" — "Манхеттен", "Бруклин" і, навіть, "Гудзон" (так по-совєтськи називається американська річка Гадзон). Погано не те, що на київських вулицях з'являється готель "Гілтон" чи магазин "Гонда", а те, що малоросійський міщанин по всіх усюдах називає їх "хилтон" і "хонда". Сумно, звичайно, що український книжковий і фільмовий ринок заваленнй американським кітчем, але ще сумніше, що весь цей кітч пропонується у російських, а не українських перекладах.

Капіталізм в Україні говорить покищо по-англійськи з виразним совєтським акцентом. Цей акцент виявляється не лише в мові, а й у поведінці багатьох нововявлених "приватних" власників. Більшість із них не утруднює себе тим, щоб розмовляти з клієнтом по-українськи — навіть коли клієнт на тому наполягає. Це значить, що їм не йдеться про гроші, їм взагалі не йдеться про те, щоб цього клієнта втримати і заохотити до нових відвідин, а йдеться лише про демонстрування своєї зверхности — зверхности імперської білої меншини над колонізованими чорними автохтонами. Досить глянути, якою мовою друкується більшість реклям в україномовних газетах, аби побачити, що капіталізм в Україні ще дуже і дуже дикий.

Але довго тривати такий стан справ не може, бо він суперечить підставовим законам економіки. В Америці англосакси, за всієї своєї мовної обмежености й "патріотичної" ксенофобії, не цураються друкувати реклями та оголошення по-еспанськи, а там, де цього вимагає бізнес, то й самі вивчаються тої мови або ж наймають когось, хто її знає. Уявіть собі працівника української кредитівки в Америці, котрий би не знав принаймні двох мов, якими говорять його клієнти, — української й англійської. А в Україні й уявляти не треба, — кожна дамочка в ощадкасі, на пошті чи в поганенькому кіоску реагує звичайно на вашу українську так, як ніби ви замість грошей пропонували їй живу жабу.

Щоправда, у респектабельніших крамницях, банках, кав'ярнях чи інших закладах обслуговування західний принцип поваги до клієнтових грошей, а отже й до самого клієнта вже починає діяти. Тамтешні "дєвушкі" і "рибʼята" вже навчені, що клієнт завжди має рацію, навіть коли говорить такою дивною мовою, як українська. А тому, відчайдушно ламаючи неслухняного совєтського язика, вони вже з усіх сил стараються говорити з клієнтом його клятою мовою. Цю "капіталістичну" тенденцію, зрештою, можна було помітити ще задовго до незалежности — коли різні "жучки" попід "Інтуристами" пропонували українцям з Америки та Канади всілякі товари й послуги найчистішою українською мовою, та ще й нерідко з галицьким передвоєнним акцентом, — аби лишень запопасти омріяні "зелененькі", якими, властиво, й визначається у першу чергу "мова міжнаціонального спілкування".

Можна не сумніватись, що сфера вживання української мови розширюватиметься мірою того, як грошовиті клієнти з'являтимуться не лише серед діяспорних, а й серед місцевих українців. І хто зна, чи не виявиться цей чинник суттєвішим для українізації України, ніж десятки патріотичних закликів та постанов. Приклад комерційної газети "Київські вєдомості" є доволі характерним під цим оглядом. Заснована чи то за кагебістські, чи то за компартійні, чи то просто за московські гроші, ця газета досить швидко відмовилася від злостивої українофобії, відчувши, що справжній інформаційний бізнес потребує певної ідеологічної гнучкости, а не догматизму й прямолінійности.

По суті, за перші роки існування газети не змінився ні склад редакції, ні, правдоподібно, її погляди на українські справи. Але погляд на комерцію, безумовно, зазнав змін — він перестав бути совєтським і зробився більш західнім, себто капіталістичним. Працівники газети збагнули, що своєю українофобією вони відштовхують досить значний сегмент читачів, себто передплатників, себто грошедавців. Першим кроком була зміна тону — від глузливо-зневажливого на адресу "хохлів" до загалом лояльного і навіть співчутливого, — така собі "нюйорк-таймсівська" об'єктивність з досить уміло маніпульованим плюралізмом.

А тоді було зроблено й другий крок — відкрито україномовний щотижневий дайджест "Київські відомості", який доповнив 150-тисячний російськомовний тираж ще 50-ма тисячами тиражу українського. Для порівняння нагадаємо, що 50,000 — це більше, ніж тираж "Літературної України", "Вечірнього Києва", "Вістей з України", "Народної газети" і ще кількох українських патріотичних видань разом узятих. Сьогодні "Київські відомості" виходять уже двічі на тиждень, а в перспективі вони мають стати щоденною газетою — якщо знайдеться, звісно, досить українців, готових за це платити. А як не знайдеться, то не буде тоді й комерційних україномовних газет, а будуть лише патріотичні.

Капіталізм жорстокий, але по-своєму об'єктивний. Він говорить не лише по-англійськи чи по-російськи, а й усіма мовами, якими йому вигідно. Чи зуміють українці скористатися цими новими обставинами — залежить від них самих.

„ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА"

Д-р Юліян Мовчан

З медичних новин в Україні

„Хто не знає минулого, той не вартий майбутнього"

Під таким заголовком читаємо статтю Світлани Вишневської в київській газеті „Ваше Здоров'я" в числі з 3-го травня цього року

„Двадцяте століття, — пише авторка, — дало світові невідому силу — атомну енергію. Силу, яка вийшовши з-під контролю на Чорнобильській атомній електростанції, спричинила найбільшу техногенну аварію на Землі. Ця глобальна екологічна й соціяльна катастрофа змусила людей задуматися..." „Схиляємо голови перед пам'яттю тих, хто врятував нашу Землю, а може й увесь світ, від страшної біди. Особлива подяка тим щирим і справжнім героям, які своїми гарячими серцями служать цій пам'яті", — пишуть в книзі відгуків музею „Чорнобиль", який відкрито в Києві 25-го квітня 1992 року.

Відвідувачі того музею, проходячи залами експозиції, зможуть дізнатися чи згадати історію та відвагу українських пожежників, які прийняли на себе страшний удар вогню й радіяції.

„Музей 'Чорнобиль', — читаємо в цій статті, — попереджуватиме всіх про те, як ми — живі — маємо ставитися до відповідальних рішень, як ми повинні турбуватися про людей, про нашу Землю", — такими словами відгукнувся в 1993 році перший Президент України Леонід Кравчук.

„І може, дійсно ніщо так добре не виховує, як минуле. І документальні фотографії, різноманітні історичні довідки, значущі речі тих трагічних подій, розміщені на стендах, і т. д. допоможуть зняти полуду з очей і душі тим, хто, займаючи відповідальні державні посади, своїм нехтуванням загальних інтересів несе лихо живому", — закінчує авторка свої враження з того музею.

„Хочете жити до 200 років? Будь ласка!"

В тій же газеті читаємо статейку під вищеподаним заголовком. Газета пише:

„Чимало славетних людей стверджують, що ми можемо жити вдвічі-тричі довше, ніж живемо, якби тільки самі того хотіли. Адже шотляндський моряк Генрі Дженкінс жив 169 років і при тому був при здоров'ї та добрій пам'яті. Відомий хемік Натаніель Ульє прожив 170 років, зробивши 25 навколосвітніх мандрівок і зібравши багатющий науковий матеріял. Угорець Янош Ровен дожив до 172 років, а його дружина — до 164. Їхньому молодшому синові було 116 років. 152 роки прожив англієць Томас Парр. У 120 років він взяв другий шлюб, доживши до 123 років і переживши аж десять англійських королів.

Характерним є те, що всі довгожителі багато і наполегливо працювали. До останнього року свого життя трудився Єгор Корсєв із Грузії, який прожив 157 років. 135-річний трудовий стаж мав азербайджанець Махмуд Айвазов, який прожив 152 роки. А Шіраль Міслімов, який помер, проживши 168 років, понад 150 років працював чабаном, щодня проходячи 10-15 кілометрів.

А якщо йдеться про рекорди довголіття, то ще недавно преса повідомляла про 190-літнього іранця Саїда Абу Талеба Мосаві. Його дружина (з нею він мав п'ятий шлюб) мала на той час 105 років. Як свідчать записи в церковних книгах, найдовше прожив англієць Фома Карне — 207 років.

А як буде з нами і нашими нащадками? Як довго нам судилося жити?

Колись філософ Сенека сказав: „Наше життя не коротке — це ми його робим таким". Що ж робити, аби якнайдовше милуватися сонцем?

Згадана стаття (підпису під нею нема) на це дає таку відповідь: нічим не зловживати, вести рухомий спосіб життя, не переїдати, не хвилюватися, не перевтомлюватися. Одне слово, любити себе — адже довголіття в наших руках.

Звичайно, з цими порадами щодо довголіття можна погодитися або ні. Але якщо хтось з ними не погоджується, то це треба підтвердити або обгрунтувати конкретними фактами. Точніше, навести бодай один приклад, коли точно дотримуючись всіх вищеподаних правил життя, людина все одно не досягнула довголіття.

Як перемогти депресію?

Про депресію — пригноблюючий або пригні-

(Закінчення на стор.3)

Анатолій Гороховський

„Я ЩАСЛИВИЙ, ЩО ЖИВУ В АМЕРИЦІ"

III

— Моє перше знайомство з Володимиром Половчаком відбулося досить несподівано, — відповів він. — Пригадую, одного літнього дня подзвонив поліційний комендант і повідомив, що мій клієнт перебуває у нього і потребує допомоги. Я відразу приїхав і запізнався з молодим дисидентом. Разом з ним була його тітка Марія, цивільну справу якої колись вирішував. Вона порадила коменданту, аби запросили мене. З того часу я і став оборонцем Володі.

Після виконання певних формальностей поліція передала хлопчика Кулясові, аби він у нього переночував, а ранком наступного дня мало відбутися слухання в суді. Суд для неповнолітніх вирішив, що турботу про хлопчика повинен взяти на себе стейт Іллиной, а тодішній заступник державного секретаря Воррен Кристофер подзвонив вночі Кулясові додому і повідомив, що уряд прийняв рішення про надання Володимирові Половчакові політичного азилю.

Як вже згадувалося, американська радикальна юнія громадських свобод вступила в активну боротьбу за те, щоб батькам було дозволено взяти з собою Володю супроти його бажання. Більше того, вона запропонувала судді звільнити від обов'язків оборонця Володі Юліяна Куляса на тій підставі, нібито репрезентація Куляса є „шкідливою для Володимира", бо він, мовляв, наставляє його проти батьків. Та на поступки цей суд не пішов.

Варто сказати кілька слів про ту юридичну юнію. Вона відома із своїх акцій на захист злочинців, нацистів, членів Ку-Клакс-Клану та інших осіб екстремістичних переконань, і тому немає нічого дивного в тому, що вона стала експонентом совєтського уряду. З цього видно, як важко було боротися Кулясові із завзятими ворогами справедливости.

В той самий час хлопчик заявив представникам преси, що не повернеться до Совєтського Союзу, і якщо його віддадуть батькам насильно, то „покінчить з собою". Він відслонив свій жакет і на сорочці Володимира кореспонденти прочитали: „Я щасливий, що живу в Америці". Ця світлина з'явилася опісля в багатьох газетах.

Незважаючи на всі зусилля адвоката, все ж апеляційний суд стейту Іллиной видав опінію, що нижчий суд не мав права передавати Володю під опіку стейту. Це рішення означало, що хлопчик повинен бути відданий батькам. В разі його повернення на батьківщину Володю покарали б, віддали б під суд і заслали б у концетраційний табір, звідки навряд чи він вийшов би живим.

Куляс негайно оскаржив рішення апеляційного суду і звернувся до уряду з проханням дати запевнення, що Володя не буде насильно забраний з Америки і що влада шануватиме його бажання залишитися в країні. Одночасно він попросив Департамент юстиції дати розпорядження всім летовищам і портам, що не можна висилати Володю з Америки, поки не закінчиться судовий процес перевірки його справи. Такий наказ незабаром одержали всі летунські компанії та адміністрації портів.

Довгих шість років Куляс відстоював інтереси українського хлопця. Важко перерахувати, скільки довелося йому написати скарг, заяв та інших звернень у зв'язку із справою Половчака. Він був з Володею з першого до останнього дня, коли нарешті юнак одержав американське громадянство. І при цьому варто вказати, що всі видатки сплачував адвокат. За скромними підрахунками захист Володимира обійшовся Кулясові понад 150,000 дол.

З кожної події, яка стає зацікавленням американців, начеслі люди намагаються нагріти руки. Так сталося і цього разу. Невідома організація, яка називалась „Молоді американці за свободу" без будь-якого уповноваження з боку Володі, розіслала по всій Америці понад 500,000 листів та петицій, прохаючи фінансових пожертв начебто на цілі правової оборони Володимира Половчака.

Аферу розкрив Юліян Куляс. Він довів, що ця організація з осередком у Вашінгтоні, не була і не є у зв'язку ані з Володимиром Половчаком, ані з його правним оборонцем, і жодних грошей від неї не було одержано. Її мета полягала в тому, щоб використати справу у своїх власних цілях і зібрати значну суму грошей.

Активна, добре продумана і наступальна позиція адвоката Куляса зробили його ім'я широко відоме американській громаді. Засоби масової інформації та колеги відзначали його успіх у захисті інтересів українського юнака. Ця справа послужила своєрідним стартовим майданчиком для подальшої його активної діяльности.

— А як сьогодні складаються відносини з Володею? — запитую я у Юліяна Куляса.

— Цілком нормально, у нас встановилися дружні відносини, хоч стали рідше зустрічатися, адже і він, і я зайняті своїми справами. Радію з того, що Володя нещодавно купив кондомініюм, і навіть мій син, який є адвокатом, полагоджував цю справу. Ви бачите, колишній підопічний став нашим клієнтом...

Для добра інших течуть річки, для добра інших плодоносять дерева, для добра інших живуть шляхетні люди і серед них — вельмишановний Юліян Куляс.

Знайти в багатомільйонному місті Володимира Половчака виявилося справою нелегкою. Не буду втомлювати читачів описом подробиць, скажу лише, що перша зустріч з ним відбулася десь років зо три тому.

(Закінчення буде)

Новий професійний музика — В. Марків

Ряди українських професійних музик поповнюються нечисленними одиницями, зате вони яскраво визначаються у своїй професії. Цього року на американо-українському горизонті появився новий музика-піяніст Віктор Марків. Він є сином Богдана і Галини Марків з Вудбрідж, Конн.

В. Марків з почестями закінчив музичну консерваторію в Нюйоркському стейтовому університеті в Пирчис, Н. Й., осягнувши музичний диплом магістра. В цьому університеті, будучи на листі декана факультету, він студіював у визначних педагогів-майстрів: фортепіян — у Володимира Винницького, камерну музику у Павла Островського, а концертові майстер-кляси у Володимира Фельтсмана.

В. Марків одержав музичний бакавлявреат в Музичній школі Гартт в університеті Гартфорду в 1992 році і з того часу він почав свою професійну кар'єру, виступаючи з власними концертами в Америці та Еспанії. Українська публіка мала нагоду слухати його на академіях в Ню Гейвен, Конн, а при нагодах з'їздів на „Верховині" та Союзівці і на концертах в Гантері. Важливими були виступи Віктора у щорічних концертах молодих артистів в Українському Інституті Америки в Ню Йорку. Знову ж його участь в американських камерних ансамблях та виступи солістом з симфонічними оркестрами Коннектикат привернули увагу академічного персоналу Нюгейвенського університету. Результат цього такий, що у вересні 1995 року В. Марків прийняв працю професора фортепіяну в музичному відділі згаданого університету.

Молодому музиці бажаємо великих успіхів у його виконавській кар'єрі, як і плідних осягів у педагогічній праці.

Н.Н.

Загальні збори УАКРади в Дітройті

По кількох перенесеннях, 14-го червня цього року Відділ УАКРади в Дітройті відбув річні звичайні загальні збори.

Це було зумовлене тим, щоб у перші місяці дати можливість організаціям — членам УАКРади відбути свої загальні збори, а до того є накопичення стільки імпрез, що у сім днів тижня не можна їх вмістити.

Збори відкрив голова Зенон Василькевич, а керувала ними Президія: голова інж. Василь Колодчин і секретар Богдан Середюк. Присутність на зборах була дещо нижчою від попередніх і була замітна відсутність молодших осіб. Загальний звіт про діяльність Управи подав голова Зенон Василькевич. Потім були звіти секретаря листів Романа Лазарчука, секретаря протоколів Богдана Середюка, касира Івана Качмара і референта Народного Фонду Дмитра Федорка. Фінансова ділянка, яку професійно веде касир Іван Качмар, виказує сальдо з минулої каденції 9,005.57 дол. Приходів було 3,767.61 дол., а розходів (включно з висилкою до централь) — 4,518.77 дол. Сальдо каси на 30-го квітня становило 8,254.41 дол. і є дещо нижче від минулої каденції. Кожного року референтура Народного Фонду проводить збірку грошей на СКУ і УАКРаду. Однією із важливих прибуткових імпрез є річний пікнік Відділу.

У звітному році, крім загальновнутрішньої діяльності, Відділ разом з Відділом УККА патронували відзначення десятої річниці трагедії в Чорнобилі. Другим радісним і важливим заходом було відзначення п'ятої річниці проголошення незалежності української держави, господарем якого у 1995 році був Відділ УАКРади з тісною співпрацею з Відділом УККА. Господарем свята державности у 1996 році буде Відділ УККА зі співпрацею Відділу УАКРади та ін.

Одним з важливих і похвальних явищ на терені Дітройту є тісна співпраця двох громадських надбудов — УАКР і УККА, де обидва голови — Борис Потапенко і Зенон Василькевич знаходять спільну мову у співпраці. Наявність співпраці двох Відділів вказує на те (і можна сміло пророкувати), що не за горами той час поєднання і злуки двох громадсько-політичних центральних надбудов в одну і єдину репрезентативну централю з назвою, яка в громадах уже кружляє.

Прийшла вимога часу (і, як писав наш славний журналіст Іван Кедрин, диктат дійсности), який змушує нас змінити рейки, щоб без затримки на громадських кордонах прямувати до спільних завдань, а в нас їх багато, тут, в діяспорі, і там, на батьківщині.

Повертаючись до загальних зборів, треба відзначити, що похвальні підсумки про діяльність голови і всіх референтур зробив голова контрольної комісії інж. Богдан Петріна. Він і поставив внесок про уділення абсолюторії уступаючій Управі. Немов через акламацію Управа Відділу (крім Мирона Хріна, який відійшов передчасно на вічний спочинок) залишилася у незмінному складі, щоб завтра, приєднавши молодші сили, стрінутись з новими завданнями.

Михайло Березовський

З МЕДИЧНИХ...

(Закінчення зі стор. 2)

чений стан людини (переважно вже в старшому віці) далі багато пишуть і говорять. Над деталями не буду зупинятися, бо про це можна довідатися з відповідних підручників та енциклопедичних словників.

Не оминає цього питання також медична газета України „Ваше здоров'я". В дописі „Переможіть депресію" читаємо: „Регулярне тренування — один з кращих способів побороти стрес — стверджують дослідники з Університету стейту Арізона. Провівши більше ста досліджень, вони дійшли висновку, що після 20-40 хвилин безперервного фізичного навантаження — такого, як швидка ходьба або їзда на велосипеді, на 4 години зникає відчуття тривоги, занепокоєння. Навіть ті, що страждали від давнотривалої депресії, через 2-6 місяців дотримання тренувального режиму відчувають значне поліпшення самопочуття. Вчені вважають, що під час занять організм виробляє ендорфіни — хемічні субстанції, які посилюють приємне відчуття задоволення до головного мозку".

Ключі до розгадки безпліддя

В тій самій газеті і на тій самій сторінці читаємо ще один допис на досить цікаву та актуальну тему.

Обстеження більш як 4,800 жінок в Канаді та ЗСА показали, що проблеми з овуляцією (вихід яєчка з яєчника) та запальними процесами матки частіше постають в жінок, охочих до алкогольних напоїв. Бо навіть помірне вживання алкоголю (раз на тиждень) ставить під загрозу здатність жінки завагітніти. Шанси стати безплідною збільшуються із збільшенням кількости випитого алкоголю.

Також дослідники, які працюють в шпиталі Мезонев-Розмон в Монтреалі (Канада), правдоподібно, знайшли ще один ключ для розгадки проблем чоловічого безпліддя. Вони вважають що в деяких безплідних чоловіків сперма не має протеїнової оболонки, яка дозволяє їй з'єднуватися з жіночою яйцеклітиною. За нормальних умов сперма покривається протеїном під час дозрівання. Але попередні результати досліджень вказують на те, що в деяких чоловіків цей процес не відбувається. Вчені сподіваються відшукати спосіб покриття сперми протеїновою оболонкою і таким чином вирішити проблему, актуальну для багатьох чоловіків.

Людина, яка не хоче їсти

Виявляється, що є й такі. В газеті „Ваше Здоров'я" (число за 16-22 березня ц. р.) читаємо, що вірменка Настя Мирзоян, якій вже минув 45 рік життя, зовсім не знає ні почуття голоду, ні почуття ситости. Хоч з такою ненормальністю можна жити, але чи таке життя є цікавим і приємним — це інша справа. Бо хоч ця жінка їсть, але це робить завдяки усвідомленню, що коли не буде їсти — тоді і не буде жити...

І хоч Настя Мирзоян пройшла обстеження у багатьох фахівців — невропатологів, психіятрів, терапевтів і т. д., але її ніхто не зміг допомогти — вона і далі не має ні почуття голоду, ні почуття ситости...

АМЕРИКА...

(Закінчення зі стор. 1)

тиме 54.6 мільйона.

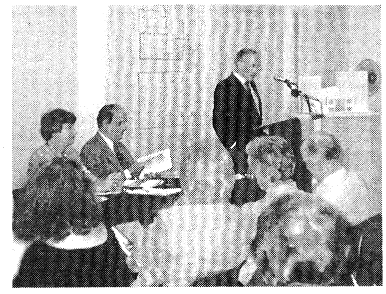
„Деякі скептитки це вражаюче збільшення кількости учнів розглядають як тягар для суспільства, однак у дальшій перспективі саме це стане великою перевагою Америки, при умові, якщо діти дістануть добру освіту",— сказав, коментуючи цей звіт, секретар Департаменту освіти Ричард Райлі.

Збільшення кількости учнів початкових кляс почалося в середині 80-их років, коли за кляснi столи сіли діти приблизно 76 мільйонів „бебі-бумерів", тобто того покоління американців, котре народилося між закінченням Другої світової війни і 1964 роком.

Додатковому притокові дітей до шкіл сприяє й імміграція, яка не зменшується продовж останніх п'яти років.

Згідно з підрахунками спеціялістів з Департаменту освіти, додатково потрібні будуть 190,000 вчителів і 6,000 нових шкіл.

Річні збори Українського Музею

Промовляє голова І. Лучечко.

Річні збори Українського Музею відбулися 9-го червня ц. р. У зборах узяло участь багато членів і приятелів музею, яким небайдужа доля нашої установи.

Тієї соняшної неділі члени музею скористалися своїм найважливішим привілеєм — правом голосування — та обрали нового голову управи і, згідно зі статутом, на третину обновили управу музею на 1996–97 рр. (повний список управи див. нижче), на пропозицію номінаційного комітету під керівництвом Варки Бачинської.

На голову обрали Івана Лучечка. Вправний промовець, товариський у спілкуванні, Лучечко викладав історію Східної Европи в стейтовому коледжі в Джерзі Сіті, здобувши наукові ступені з бібліотекарства в Колюмбійському університеті і з політичних наук у Гантер коледжі. Активний у Пласті (член куреня „Червона калина") і в українській громаді, І. Лучечко відомий також як любитель подорожування, який використовує цю любов для добра України й українців у світі (зокрема на Далекому Сході). Родина Лучечків підтримує музей від 1984 року. У 1986–88 роках І. Лучечко був членом управи музею, а в 1986 і 1987 роках виконував обов'язки секретаря в екзекутиві.

У своєму слові І. Лучечко надхненно закликав учасників бути амбасадорами й захисниками музею, назвавши інституцію „святилищем", де оживає історія нашої нації, її культура і традиції. „Усі культурні народи світу мають свої музеї, — сказав новообраний голова управи. — Ними дорожать, опікуються, їх фінансують. Ми також належимо до цих культурних народів світу. І тому репрезентативний Український Музей в Америці є нашим спільним громадським обов'язком перед нашими предками і нашими нащадками".

Євген Івашків провадив збори вправно і з гумором. Секретарські обов'язки виконувала Катря Червоняк.

Завданням річних зборів, згідно з музейним правильником, є дати нагоду членам музею брати участь у виборі нової управи. Крім того, під час зборів голова Управи і директор музею звітують про діяльність інституції за останній рік та заохочують до дискусії про те, як зберегти, поліпшити і спрямувати діяльність музею. Кожен учасник зборів дістав річний звіт за 1995 рік. Ця об'ємна публікація детально показує різні ділянки музейної діяльности за попередній рік, а також включає слово голови управи, директора та адміністративного директора музею. В річному звіті подано повний список членів музею, фінансовий звіт інституції та список минулорічних пожертв на музей.

Найбільше зацікавлення учасників зборів викликала порушена в звітах, а також у запитах і заувагах, тема нового музейного приміщення. Про вибір архітекта і працю над проєктом спорудження нового будинку для музею від червня 1995 року докладно говорив у своєму звіті попередній голова управи Осип Данко. Для здійснення цієї праці було створено Комітет розбудови під керуванням Богдана Котиса — з тим, що пропозиції комітету ухвалювала управа музею. Звіт Осипа Данка закінчується 13-им травня 1996 року, коли він зрезигнував зі своєї посади. Однією з головних причин такого кроку були його розходження з переважною більшістю управи щодо концепції сучасного музею, зокрема, в питанні про пріоритет однієї з двох важливих функцій музею: чи більша частина музейної площі повинна бути призначена для збирання і зберігання експонатів, чи для висвітлення української культурної спадщини у відповідних просторих галеріях.

Директор музею Марія Шуст, а також значна частина дискутантів говорили про необхідність балансу між цими двома однаково важливими функціями Українського музею. Марія Шуст звітувала на зборах про працю установи в першій половині 1996 р. (повний звіт за 1995 р. опубліковано в річному звіті). Зокрема, вона розповіла про чотири виставки, влаштовані в музеї протягом останніх 6 місяців. Мандрівна виставка „Історія української імміграції в Америці", яка відкрилася в музеї в 1984 році, тепер поїхала в Україну під протекторатом USI Service та експонується там у Музеї Української Літератури в Києві. М. Шуст розповіла також про різні ділянки активности в музеї — зростання колекцій, консервування експонатів, зв'язки, імпрези, зростання членства, зупинилась на програмі The Museum Circle — організації молодих професіоналістів при музеї.

М. Шуст повідомила про важливу дотацію, яку музей отримав у 1995 р. від Institute of Museums Services для оцінки музейних колекцій та їх зберігання. Дотація передбачала оплату коштів консерватора і архітекта, які а) оцінили стан сховищ і збірок Українського Музею та дали рекомендації для кращого зберігання колекцій; б) виробили напрям для далекосяжних плянів щодо спорудження сховищ у новому приміщенні музею, щоб створити найкращі умови для колекцій. Їхні звіти будуть дуже корисні для опрацювання дальших плянів і для того, щоб забезпечувати нові дотації на консервування колекцій і на оформлення сховищ у новому приміщенні.

Марія Шуст подякувала всім, хто підтримував музей протягом 20 років, а також музейним працівникам за їхню віддану працю.

Голова Контрольної комісії звітував про перевірку фінансового книговедення та ствердив взірцеву і професійно виконувану працю адміністративного директора Дарії Байко.

Архітект Юрій Савицький з нюйоркської фірми Greenfield, Sawicki, Tarella Architects, P. C., якого управа одностайно вибрала для розроблення проєкту нового музейного приміщення, ознайомив присутніх з плянами будинку та показав поверх за поверхом, як саме плянується використати площу в закупленому будинку для потреб і функцій музею. Згідно з його проєктом, новий будинок матиме 16,200 кв. стіп ужиткової площі на трьох поверхах і в підвалі.

Архітект Савицький пояснив, що плян задовільно відповідає вимогам музею щодо розміщення виставок, забезпечення достатнього місця для колекцій і праці над ними, для бібліотеки, для освітніх програм і дослідницької праці, для робочих місць працівників музею, крамнички, галерії/кав'ярні та для необхідних місць загального вжитку.

Ю. Савицький пояснив, що управа погодилася добудувати 2,000 кв. стіп до другого поверху. У перспективі, сказав архітект, можна буде також добудувати четвертий поверх, якщо виникне потреба. Плян досить гнучкий і дає багато можливостей, щоб використовувати площу за різними призначеннями, залежно від потреб музею.

Юрій Савицький також показав присутнім модель нового будинку.

Наприкінці зборів учасники вшанували колишню заступницю голови управи Іванну Рожанківську за її 20-річну послідовну працю і відданість музеєві. Їй вручили грамоту і надали титул почесного члена музею. І. Рожанківська була головою СУА в той час, коли 1976 року організація під її керівництвом створила Український музей у Ню Йорку. Виконуючи обов'язки заступника голови управи музею, вона від 1976 року була членом управи, яка виробляла напрям і допомагала розвиткові музею.

Н. Н.

РОЗГАДУЮТЬ...

(Закінчення зі стор. 1)

не веде активної проросійської політики і більше симпатизує Києву. Як відомо, на півострові — сильні проросійські настрої, які виливаються у вимоги відокремити Крим від України і приєднати його до Росії.

Слідство не виключає й економічних мотивів викрадення. Проте, за словами заступника голови ВР Криму Анушавана Данеляна, викрадачі не вимагали від Є. Супрунюка викупу.

Деякі спостерігачі припускають, що викрадення могло бути організовано задля підвищення політичного авторитету Є. Супрунюка і нейтралізації вимог сепаратистської депутатської фракції „Республіка" та Республіканської партії Криму щодо резигнації голови парляменту півострова. Крім того, на думку спостерігачів, викрадення може дати привід для усунення з постів деяких невигідних урядовців, оскільки вони не забезпечили належну охорону державної особи.

Є. Супрунюк, за словами А. Данеляна, з сильно розбитою ногою і невиразною мовою, перебуває у лікарні на обстеженні. В зв'язку з цим відкриття позачергової сесії, запляноване на 28-го серпня, відкладено на тиждень.

В результаті пригоди з головою парляменту, Верховна рада півострова посилила охорону керівників усіх депутатських фракцій.

Ділимося сумною вісткою, що в ранніх годинах, в середу 28-го серпня 1996 р. відійшла у вічність наша найдорожча СЕСТРА і ТЕТА

бл. п.

СТЕФАНІЯ РАЙОВА

ПАНАХИДА в п'ятницю 30-го серпня 1996 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.
ПОХОРОН в суботу 31-го серпня о год. 9:30 ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, а опісля на цвинтар св. Духа в Гемптонбургу, Н. Й.

Залишені в смутку:
брат — ІВАН з дружиною і донькою
братова — МАР'ЯНА
племінники — АНДРІЙ ІЛЬНИЦЬКИЙ з родиною
— о. ТЕОДОЗІЙ
— МАР'ЯН
племінниця — ВІОЛЕТТА з сином МАРТИНОМ
та ближча і дальша родина в ЗСА, Канаді, Польщі й Україні.

Ділимося сумною вісткою з родиною і приятелями, що 24-го серпня 1996 р. відійшов у вічність наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, БРАТ, ДІДО

бл. п.

ОЛЕКСАНДЕР ІЛЬНИЦЬКИЙ

нар. 10-го січня 1936 р. в селі Ільник на Львівщині.

ПОХОРОННІ відправи відбулися 27-го серпня 1996 р. в Польщі.

Залишені у смутку:
дружина — МАР'ЯНА
син — АНДРІЙ з дружиною ОЛЕЮ і дітьми РОМАНОМ і АНДРІЯНОЮ
— о. ТЕОДОЗІЙ
— МАР'ЯН
донька — ВІОЛЕТТА з сином МАРТИНОМ
сестра — СТЕФАНІЯ РАЙОВА
брат — ІВАН з дружиною і донькою
свати — АННА і ІГОР МАЛИНОВСЬКІ
ближчі і дальша родина в ЗСА, Канаді, Польщі й Україні.

Випускний вечір у Пармі

„Вставай, хто живий,
В кого думка постала:
година для праці настала!"

Під такою девізою невмирущих слів Лесі Українки проходив випускний вечір абсольвентів Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Пармі, Огайо, 7-го червня 1996 року. Велику працю у підготові до випускного вечора провів батьківський комітет під головуванням Ірини Мудрак-Кулик, яка й відкрила цей вечір вітальним вступним словом. Після проведеної молитви отцем церкви Свята Покрова Пресвятої Богородиці Іваном Чировським, ведучий програмою д-р Богдан Дубас надає слово голові Управи Т-ва „Рідна Школа" Богданові Милянові. Далі з вітальними словами до випускників виступали опікунка 11-ої кляси Софія Бура, директор школи ім. Т. Шевченка при соборі св. Володимира Василь Іванчук, голова іспитової комісії д-р Степан Воляник. Він відзначив, що цьогорічні випускники на матурі виявили досить ґрунтовні знання з української мови, літератури, української культури, географії та історії України. Тепер їхнім завданням у дальшому навчанні та праці необхідно вдосконалювати знання, набуті у „Рідній Школі", щоб передати їх майбутнім поколінням українців у діяспорі.

У своєму слові директор „Рідної Школи" в Пармі Петро Твардовський подав досить детальну характеристику діяльности школи, невтомної праці вчителів, успішного навчання 154 учнів, що закінчили цей шкільний рік і, добре засвоївши вимоги навчальних програм, були переведені у наступні кляси. Велику допомогу в праці школи дають батьки, дідусі та бабусі, діти і внуки яких тут навчаються, а також Управа Т-ва „Рідна Школа", українські церкви та всі громадські організації українців Великого Клівленду. Директор школи відзначив, що Школа Українознавства ставить своїм завданням не тільки навчити учнів добре читати, писати, розмовляти по-українськи, але й старається виховувати їх в національно-патріотичному і духовному направленні. Кожний шкільний рік починається і закінчується Молебнем, який правлять священики українських церков. Кожний суботній день навчання починається і закінчується молитвою по клясах. Щорічно в школі відзначаються українські державні, національні і релігійні свята: Листопадовий зрив, свято рідношкільної ялинки, Січневі роковини, Шевченківське свято і ряд інших. До цього треба додати, що багато учнів, у тому числі і цьогорічні випускники 11-ої кляси, брали активну участь у праці українських молодечих організацій: у Пласті, СУМ, танцювальній школі „Каштан", у вокальних і музичних ансамблях, а деякі і в церковних хорах. Таке поєднання навчання у школі з діяльністю українських громадських організацій дає значний успіх у вихованні нашої української молоді в діяспорі на національних традиціях українського народу.

Але повернемось до нашого випускного вечора. Від імени випускників-матурантів із словом подяки вчителям, батькам, Управі Т-ва „Рідної Школи", громадським організаціям виступив Богдан Келлер.

Після цього голова Іспитової комісії д-р Степан Воляник, директор школи П. Твардовський і опікунка 11-ої кляси С. Бура урочисто вручили матурантам свідоцтва і дипломи. Їх одержали: Олена Вільшанецька, Християн Дубас, Тетяна Задойна, Богдан Келлер, Любомира Кордуба, Наталія Кострик і Орися Кулик. Приємною несподіванкою для випускників було вручення їм грошових нагород, які придpoints Український Народний Союз, як дарунок у зв'язку з успішним закінченням ними „Рідної Школи". Пам'ятні сувеніри вручили випускники вчителям в подяку за терпеливу працю з ними протягом багатьох років навчання.

Щиро бажаємо нашим випускникам особистого щастя, радісного довголіття і плідної творчої праці на благо українського народу.

П. Т.

Літописець українського підпілля

(До 90-ліття З. Книша)

У культуротворчому процесі діяспорної України встановлена традиція закріплювати у друкованому виді всі ті події нашого життя, які мали особливий вплив на нас або становили основний зміст пережитого. За більш як півстоліття появилися різні спомини, присвячені нашому великомуісходові з рідних земель, видання, присвячені цілим реґіонам Західньої України, особливо Галичини. Так, наприклад, заходами НТШ в серії „Український Архів" вийшло більш як півсотні т. зв. реґіональних збірників, які закріпили для нас і майбутніх поколінь дані про історію, побут, культуру даного реґіону і його провідних людей. А ці території, звідкіля ми масово вийшли, переходили різні трансформації, бо були під владою різних окупантів, тож поступово мінявся їх етносоціяльний чи етнокультурний профіль, а для історика тих земель це важливий довідковий матеріял.

Таку ж вагу мають окремі спомини, обґрунтовані фактологічними даними про життя-буття чергових хвиль нашої іміґрації до заокеанських країн, бо становлять вони багате джерело для написання історії нашого поселення на даному терені, його зміни, розвиток чи занепад. За таке діло в останніх кількох роках взялася Енциклопедія Української Діяспори, що після випуску австралійського тому взялась тепер за історію української діяспори в ЗСА, яка має вже своїх мемуаристів, дослідників, з яких найкращим досі виявився Ю. Бачинський, автор праці „Українська еміґрація в ЗДА" (Львів, 1914). А що вже говорити про літературу споминів про Україну дореволюційної і пореволюційної доби. Згадати б тільки, для прикладу, такі клясичні книги як „Люди давньої України" О. Оглоблина, „Спомини" Е. Чикаленка (1910) або спомини Ісаака Мазепи про Україну часів революції. Багато завдячуємо споминам Володимира Кубійовича і Костя Паньківського, визначних діячів галицької України, що залишили по собі цінні праці з часів Другої світової війни. Велику вартість являють собою спомини недавно померлого Івана Кедрина-Рудницького.

Іншу главу в історії української мемуаристики творить література споминів, присвячена підпільно-революційній боротьбі, що виникла на західньоукраїнських землях після закінчення Визвольних змагань і була очолена Українською Військовою Організацією (УВО), а її продовженням стала Організація Українських Націоналістів (ОУН). У полум'ях і згарищах Другої світової війни зродилась з неї героїчна Українська Повстанська Армія (УПА). І про цей феномен в історії українських Збройних Сил, що про його початки, його дії і всю стратегію та значення, крім окремих індивідуальних споминів її учасників, видано досі вже 24 томи „Літопису Української Повстанської Армії".

Про УВО і її спадкоємницю ОУН в основному маємо дві капітальні книги Володимира Мартинця „Від УВО до ОУН" (1920-1934), а друга — це Збірник статтей у 25-ліття ОУН, яка, як читаємо у вступі, „в останньому 25-літті стала центровим звеном національно-визвольної боротьби українського народу".

В історії української мемуаристики існує теж окрема категорія — монографії, які відображають життя і діяльність та заслуги справді визначних діячів України різних часів. Історія української книги новітніх часів віднотовує появу таких монографій про заслужених людей меча чи пера, великих акторів, творців мистецтва чи культурних діячів.

Такою своєрідною монографією, що стоїть на межі споминів, є саме видання про дуже маркантну постать українського підпілля, а разом з цим на канві його багатої, унікальної індивідуальности, накреслено у формі споминів про нього його багатий творчий труд і його заслуги перед народом. Цією публікацією є невелика, 100 сторінок, книжка, що появилася заходами Наукової Ради Світового Конґресу Українців (СКУ-Торонто) „У 90-ліття Зиновія Книша".

У вступному слові голови Наукової Ради читаємо: „У 90-ліття цього великого й заслуженого українця, у 75-ліття першого активного виступу УВО у Галичині, Наукова Рада при СКУ вирішила надрукувати цю скромну збірку матеріялів, щоб хоч таким чином відзначити пропам'ятну дату новітньої української історії та ювілей одного з її основних учасників".

Ювіляр — це чи не „останній могіканин" з плеяди передових діячів українського революційного націоналізму, що зформувався в Галичині на початку 20-их років у рядах підпільної військово-революційної Української Військової Організації (УВО). Її основниками були колишні старшини Української Галицької Армії і корпусу Українських Січових Стрільців (УСС), а її (УВО) ідеологічно-програмовим продовженням стала заснована на Віденському конґресі 1929 року Організація Українських Націоналістів. І саме провідною ідеєю всього життя З. Книша є безмежне віддання і вірність українському революційному підпіллю, в рядах якого (УВО чи ОУН) він завжди займав керівне становище.

Книжка чітко розмежовується на дві частини. У першій, після довідкових інформацій про З. Книша (передрук з Бібліотечного довідника про українців Канади редактора М. Марунчака), йдуть три статті ювіляра про „Історичне значення УВО" і про „Декалог українського націоналіста" та спомин про Ю. Вассияна. У другій частині вісім статтей, що широко насвітлюють всю життєву діяльність З. Книша, уродженця Покуття (Коломия), д-ра прав Львівського університету, як бойовика-революціонера, публіциста націоналістичної ідеології, письменника, видавця і культурного діяча. Вийшли вони з-під пера відомих діячів, членів того націоналістичного табору, для якого прийнялася назва „мельниківці". Активна роля Книша у революційному підпільному русі почалася ще у 1920 році, коли він, учень коломийської гімназії, 16-літнім юнаком став членом УВО, а з 1930 року був призначений бойовим референтом і це коштувало його вісім років тюрми. Після розколу ОУН (Краків, 1940) залишився вірним матірній ОУН під проводом полк. Андрія Мельника і в організаційній структурі займав високі пости. Був постійно членом Проводу, а в 1965-74 роках першим заступником голови ПУН.

Під час німецької окупації Галичини працював у різних українських установах у Львові, був посадником Золочева, Бродів, Перемишлян і в Українському Центральному Комітеті в Кракові. У дальшій життєвій мандрівці опинився в Австрії, звідки переїхав до Франції, врешті закінчив свою мандрівку в Канаді.

На усіх цих теренах проявляв свою особливу місію —був завжди активним пропаґатором українського націоналізму і служив йому своїм великим талантом журналіста, публіциста, письменника та історика. Ще у Франції вийшла серія його брошур „За що ми боролись" („Бібліотека націоналіста"), в Канаді видавав „Політичну бібліотеку українського націоналіста". В цілому творча діяльність З. Книша, без перебільшень, справді монументальна. Не згадуючи його численних статтей у канадському „Новому Шляху" чи паризькому „Українському Слові" та в ідеологічному журналі ОДВУ „Самостійна Україна" (Чикаґо), з-під його пера вийшло понад 60 монографій, збірників і брошур, головно з ділянки УВО і ОУН. Він зредаґував декілька споминів учасників підпілля і в циклі „Срібна Сурма" видав ряд збірників, присвячених різним політичним і суспільним проблемам. Має за собою Книш і кілька наукових праць (про Переяславський договір), має переклади з чужих мов.

У своїй оцінці творчости і заслуг З. Книша у його 90-ліття, д-р Марко Антонович, між іншим, пише: „Д-р Книш виконував понад 30 літ працю, яку навіть у наших невідрадних умовах українського друкованого слова поза межами України виконує принаймні п'ятеро осіб. Сам він писав праці, сам займався адміністративною працею і фінансуванням своїх видань. Покажіть мені ще одну людину в цілому українському суспільстві, яка могла б похвалитися такими досягненнями, такою виконаною працею, адже книжки його видавництва можуть заповнити велику полицю кожної бібліотеки і стати її прикрасою".

Достойного Ювілята вітаємо з його 90-літтям!

Мирослав Семчишин